

Bomenbeleid Schijndel

TEKST: LUKK KREULE BELEIDSMEDEWERKER GROEN EN LANDSCHAP, GEMEENTE SCHIJNDEL

‘Ik hou echt van bomen hoor; maar die ene grote bij mij voor de deur .....’ Welke boombeheerder heeft die zin nog nooit gehoord? En elke boombeheerder zal hem kunnen aanvullen met: vallende bladeren, druij, schaduw, vogelpoep, uitbrekende takken enzovoorts. Als je sommige burgers mag geloven, zijn bomen ware verpesters van het woonplezier.

Hoe kun je als gemeentelijk boombeheerder goed omgaan met dergelijke vragen en je bomen goed beschermen? Door te zorgen voor consistent beleid en samenhang tussen beleid en regelgeving, afgestemd op het algemeen belang. Gemeente Schijndel legt uit hoe zij haar bomen beschermt en geeft tips die handig kunnen zijn voor collega-boombeheerders.

Hiërarchie

In Schijndel is het gemeentelijk groen binnen de bebouwde kom ingedeeld volgens een hiërarchie. In afnemende mate van belangrijkheid worden onderscheiden:

1. Beschermd bomen
2. Bomen in de hoofdgroenstructuur
3. Bomen in de wijkgroenstructuur
4. Buurtgroen

Beleid en bescherming van gemeentelijk groen is geregeld in de volgende stukken:

- Bomenverordening gemeente Schijndel
- Groenbeleidsplan Schijndel (*1)
- Overlastbeleid bomen Schijndel (*2)

In de hiernavolgende tekst wordt van elk onderdeel aangegeven waar het voor dient en wat er – volgens de gemeente Schijndel – minimaal in moet staan.

Herplant moet leiden tot een boom met dezelfde waarde als de boom die verwijderd is

Bomenverordening Schijndel (2012)

Gemeente Schijndel koos bewust voor een aparte Bomenverordening: alle regelgeving ten aanzien van bomen staat overzichtelijk bij elkaar in één verordening. Bomen op de Lijst beschermde bomen en lijnvormige onderdelen uit de hoofdgroenstructuur kunnen alleen met een ontheffing worden gekapt en alleen als de veiligheid (naar boomdeskundige maatstaven) in het geding is of als een zwaarwegend algemeen maatschappelijk belang opweegt tegen het duurzaam behoud van de beschermde boom. Overige houtopstan-

den (vanaf een stamdiameter van 30 cm) kunnen alleen met een vergunning worden gekapt. Dit is bedoeld als milder beschermingsregime.

Voor herplant/compensatie worden de richtlijnen gehanteerd die zijn opgenomen in het Groenbeleidsplan, waarbij voor particulieren minder strenge eisen worden gesteld en herplanteisen voor beschermde bomen stringenter zijn. Herplant wordt opgelegd als de waarde van de boom in principe aanleiding geeft tot een weigering, maar andere factoren ertoe hebben geleid de vergunning of ontheffing toch te verlenen. Herplant wordt opgelegd als een nieuwe boom (veelal van de eerste grootte en met keuzemogelijkheid in boomsoort) de kans heeft om uit te groeien tot een gezond volwassen exemplaar. Hiermee wordt recht gedaan aan het doel van herplant, namelijk het terugbrengen van een verloren groene waarde.

Soms is het fysiek niet mogelijk om bomen te herplanten op of nabij de plek waar ze gekapt zijn. Dit wordt acceptabel gevonden bij particulieren. Ook zal in een dergelijke situatie een particulier niet worden verplicht tot financiële compensatie. De omvang van de herplant wordt zoveel mogelijk in relatie gebracht tot de waarde en omvang van de gekapte boom. Uiteindelijk moet herplant leiden tot een boom met dezelfde waarde als de boom die verwijderd is.

Zo dient elke vergunningplichtige gemeenteboom te worden gecompenseerd met minimaal één boom met stamomtrek vanaf maat 20/25 cm (gemeente) en 14/16 cm (particulieren), mits fysiek mogelijk op of nabij de kaplocatie. Elke beschermde boom (gemeenteboom, kap om reden van veiligheid of noodtoestand) dient te worden gecompenseerd met minimaal één boom vanaf maat 20/25 of storting in het Groenfonds. In geval van een particuliere beschermde boom geldt bij herplant een stamomtrek van 14/16 cm en geen financiële compensatie indien herplant fysiek niet mogelijk is op of nabij de kaplocatie.

Illegale kap

Bij illegale kap gelden de in het Groenbeleidsplan opgenomen richtlijnen voor herplant en/of compensatie. Dat houdt in dat bij illegale kap waarbij achteraf geconcludeerd wordt dat een vergunning verleend zou zijn, de gangbare

Beschermde boom: Amerikaanse eik, Wijboscheweg, Schijndel.

Beschermde bomen: twee paardenkastanjes, café d'n Bes, Hoofdstraat, Schijndel.

richtlijnen gelden. In geval van illegale kap waarbij achteraf geconcludeerd wordt dat de vergunning geweigerd zou zijn, dient herplant te worden uitgevoerd in hetzelfde formaat als de gekapte boom met maximale stamomtrek maat 60/70 cm, waarbij de restwaarde na herplant wordt berekend en wordt gestort in het Groenfonds (boomwaardebepaling door NVTB). Als u nog een verordening op moet stellen, dan zijn de volgende zaken aan te bevelen:

- Afstand tot de erfgrans uit het Burgerlijk Wetboek verkleinen (in Schijndel 0,50 m), zodat voor minder openbare bomen verwijdering kan worden gevorderd op grond van artikel 5:42 Burgerlijk Wetboek.
- Definieer het begrip 'vellen' zorgvuldig. In Schijndel wordt onder vellen ook verstaan: het snoeien van meer dan 20% van de kroon of het wortelgestel, met inbegrip van kandelaberen, het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood of ernstige beschadiging of ernstige ontsiering van de houtopstand tot gevolg hebben.
- Definieer duidelijk en volledig op welke gronden een vergunningsaanvraag wordt geweigerd, alleen daaraan kan worden getoetst.
- Snoeiverbod voor gemeentelijke bomen door burgers (behoudens taken opgedragen door de gemeente zelf).
- Verbod op het hangen en bevestigen van voorwerpen in of aan gemeentelijke bomen door burgers.

Groenbeleidsplan Schijndel (2012)

Het Groenbeleidsplan is opgebouwd uit verschillende modules, waarbij de modules Visie, Bomenbeleid en Uitvoeringsplan Groenstructuur van belang zijn voor beleid en bescherming van bomen. In de module Visie wordt uiteengezet welk standpunt de gemeente inneemt ten aanzien van groen. In het Groenbeleidsplan is een kaart opgenomen waarop de hoofd- en wijkgroenstructuur zijn aangegeven. In de begeleidende tekst is vastgelegd wat de gemeente precies voor ogen heeft met die verschillende statussen. Daaruit blijkt bijvoorbeeld welke structuren behouden moeten blijven en welke juist verbeterd moeten worden. In het onderdeel bomenbeleid is vastgelegd welke criteria de gemeente hanteert voor het aanwijzen van beschermde bomen en hoe zij eigenaren van beschermde bomen ondersteunt. Ook ligt hierin vast hoe de gemeente Schijndel omgaat met herplant/compensatie en

pootrechten en hoe zij het bomenonderhoud gaat organiseren. Aandachtspunten bij het opstellen van nieuw bomenbeleid:

- *Wat is de algemene visie van de gemeente op de openbare bomen? Laat merken dat deze, door hun algemeen belang, belangrijker zijn dan particuliere bomen (mits op de Lijst beschermde bomen). Dat maakt dat u ook kunt rechtvaardigen dat burgers van deze bomen wat meer moeten dulden dan van andere bomen.*
- *Leg vast welke bomen u extra belangrijk vindt en welk streefbeeld u hiermee voor ogen hebt. Geef de meest belangrijke structuren (lijnen, punten en vlakken) duidelijk aan op een kaart. Stel deze kaart zorgvuldig op en laat de kaart vaststellen door college/raad en deel uitmaken van een Groenbeleidsplan of verwijs in beleidsstukken naar een dergelijke kaart.*
- *Werk uit welke eisen u stelt aan een herplant- en/of compensatieverplichting. Dat is niet alleen nodig om consequent herplant op te kunnen leggen bij het verlenen van omgevingsvergunningen voor vellen, maar ook als een boomschadetaxatie moet worden uitgevoerd. Bedenk dat (strengere) eisen die aan derden worden opgelegd ook voor de gemeente gelden!*
- *Speel in op nieuwe ontwikkelingen. Hoe ga je bijvoorbeeld om met bomenbeleid in relatie tot zonnepanelen bij burgers?*
- *Hoe ga je om met boomkeuze en groeiplaatsinrichting in relatie tot klimaatverandering?*

Overlastbeleid bomen Schijndel (2013)

In het Overlastbeleid bomen is het beleid uitgewerkt ten aanzien van gemeentelijke bomen waarvan burgers overlast ondervinden. Allereerst is uitgewerkt wat het juridisch kader is ten aanzien van onrechtmatige hinder (artikel 5:37 BW) en wat onrechtmatige daad (art. 6:162 BW) volgens het Burgerlijk Wetboek inhoudt. En dan blijkt dat de meeste vormen van hinder aanvaardbaar zijn en behoren tot de normale kenmerken van bomen. Er is zelden echt sprake van onrechtmatige hinder, en er is dus slechts zelden actie van de gemeente vereist. Daarnaast wordt een aantal vermeende rechten uitgelegd. Een burger mag niet 'zomaar' wortels doorhakken die zijn perceel ingroeien. Het snoeirecht van overhangende takken van gemeentebomen ligt ook genuanceerder dan de meeste burgers denken. Tot slot geeft dit beleid per soort overlastklacht een definiëring/uiteenzetting van de klacht, het juridisch kader en het standpunt van de gemeente daarin.

Bomen die door de gemeente het belangrijkste worden geacht, hebben ook de hoogste beschermingsgraad

Foto links: Beschermde bomen: twee rode beuken, Aletta Jacobshof, Schijndel.

Foto rechts: Beschermde bomen: Amerikaanse eiken, Jan van Cuykstraat, Schijndel.

Klachten en afwegingen

Bomen hebben belangrijke waarden, die door inwoners bewust of minder bewust ervaren worden. De gemeente Schijndel onderkent dat bomen soms ook overlast geven en dan als minder prettig of ronduit storend ervaren worden. Meestal gaat het dan om 'rommel' die bomen geven of om het (zon)licht weghouden in huis of tuin. Ook kan het zijn dat wortels schade aanrichten aan tuilmuren en opritten en voetpaden, vaak omdat de groeiplaats te krap is in relatie tot de boomsoortkeuze. Als bomen niet meer vitaal zijn, of een onderhoudsachterstand vertonen met bijvoorbeeld veel dood hout, of er niet meer gezond en mooi uitzien, dan kan de waardering omslaan in ergernis. In zo'n situatie bevindt de gemeente zich in een spanningsveld. Het is dan de kunst en de opgave om bij afwegingen een goede balans te vinden tussen de groene leef- en woonomgeving, individuele belangen, de waarden van bomen en de op dat moment beschikbare financiële middelen. Er zal altijd een afweging gemaakt moeten worden tussen de waarde en het belang van de boom, binnen een structuur of een individuele boom/boomgroep, en het belang van het oplossen van de problemen. Problemen kunnen soms door (ander) onderhoud of door aanpassingen in het ontwerp worden verholpen. Maar er zijn ook situaties waarbij het verwijderen van bomen de enige oplossing is. Goede communicatie met bewoners is altijd onontbeerlijk. Noodzakelijk hierbij zijn: kennis van boomsoorten, kennis over inrichting van groeiplaatsen, zorgvuldigheid maar ook gezond verstand. Iedere situatie vraagt om maatwerk en een goede afweging. Daarbij bieden het Groenbeleidsplan, het Overlastbeleid bomen en de Bomenverordening in Schijndel houvast. Ook is goede communicatie tussen betrokken afdelingen en het bestuur essentieel.

Samenvattend

In Schijndel is gekozen voor een robuust raamwerk van hoofd- en wijkgroenstructuur, aangevuld met beschermde bomen. Deze zijn goed beschreven in beleid en door middel van een kapverbod streng beschermd in de Bomenverordening. Binnen dat robuuste raamwerk komen ook de 'gewone' bomen voor. Hiermee gaat de gemeente wat flexibeler om. Resultaat is dat de bomen die door de gemeente het belangrijkste worden geacht, ook de hoogste beschermingsgraad hebben. Voorwaarde daarvoor is dat alle beleid en regelgeving naadloos op elkaar aansluiten. Het voornoemde geschil tussen een inwoner en de gemeente heeft bewezen dat dit z'n vruchten afwerpt. ■

Casus: Snoeierecht versus bomenbeleid

Standpunt eiser

Een inwoner van de gemeente stapt naar de rechter en eist dat alle over de erfgrans hangende takken (de overhang is ca. 4,00 m en begint op 9,00 m hoogte) van twee gemeentelijke haagbeuken met een hoogte van ca. 18 m aan de voorzijde van zijn woning worden gesnoeid op grond van het Burgerlijk Wetboek (snoeierecht). Als reden noemt hij ernstige overlast: bladafval, voorjaarsbloesem, luizenafscheiding, duivenpoep en stormgevoeligheid. De inwoner stelt dat hij belang heeft bij de beëindiging van de overlast omdat zijn woongenot al jaren op een meer dan normale wijze wordt aangetast. Daarnaast heeft hij de gemeente aangemaand om de takken terug te snoeien omdat hij gelet op artikel 15 van de Bomenverordening Schijndel, niet zelf de bomen mag snoeien.

Standpunt gedaagde (gemeente Schijndel)

De gemeente heeft snoei van de twee haagbeuken geweigerd omdat de bomen een beschermde status hebben in de vastgestelde beleidsplannen (Groenbeleidsplan, Groenstructuurkaart, Overlastbeleid Bomen) en de Bomenverordening. Daarnaast dienen de bomen een groot algemeen belang. De gemeente is van mening dat de bomen geen onrechtmatige hinder veroorzaken. Volgens de gemeente is er geen sprake van zodanige ernstige hinder dat deze in redelijkheid niet geduld hoeft te worden. Bladval behoort tot de normale levenscyclus van een boom, komt slechts een korte periode voor en is gemakkelijk weg te nemen. Datzelfde geldt voor bloesem. Ook luizenafscheiding is niet het hele jaar aanwezig en kan makkelijk worden weggenomen. De gemeente wijst erop dat zij periodiek boomveiligheidscontroles uitvoert waarbij ook regulier onderhoud aan bomen plaatsvindt. De betreffende bomen bevinden zich in de 'onderhoudssnoeifase', waarbij het wegnemen van dode takken en andere problematische takken voldoende is om de bomen op een aanvaardbaar boombeeld en boomveiligheidsniveau te houden. Het snoeien tot de erfgrans draagt volgens gemeente niet bij aan het wegnemen van de overlastklachten en moet gezien worden als ingrijpende snoei. Dergelijke snoei heeft een negatief effect op zowel de beeldkwaliteit als de boomkwaliteit en is aanzienlijk kostenverhogend in het beheer. Bovendien vreest de gemeente voor precedentwerking.

Uitspraak kantonrechter

Voorafgaand aan de uitspraak kwam de rechter, samen met de griffier, ter plaatse kijken wat er speelt (een zgn. descende). Aansluitend vond een hoorzitting plaats.

Of het toebrengen van hinder onrechtmatig is, is afhankelijk van de aard, de ernst en de duur van de hinder en de daardoor veroorzaakte schade in verband met de verdere omstandigheden van het geval, waaronder de plaatselijke omstandigheden. Daarbij is ook van betekenis of de eiser zich ter plaatse heeft gevestigd vóór of na het moment waarop de hinder is begonnen. In dat laatste geval zal hij een zekere mate van hinder hebben te dulden.

De bewoner is in de woning komen wonen toen de haagbeuken er al stonden. Hij zal dus een zekere mate van hinder ervan hebben te dulden. Dat geldt in ieder geval voor bladval in het najaar. Hierbij is in acht genomen dat het vallen van bladeren 'slechts' in een bepaald seizoen plaatsvindt en dat hiermee geen schade is gemoeid. Ook overlast van bloesem en luizen is seizoensgebonden en brengt weinig tot geen schade toe. Bovendien zijn deze door de bewoner te verwijderen op een manier die van hem mag worden verwacht. Ook duivenpoep heeft hij te dulden in zijn tuin. Hierbij is geen sprake van onrechtmatige hinder. De vraag kan worden gesteld of de door de bewoner ervaren overlast substantieel wordt verminderd door het snoeien. Immers, ook bij minder takken blijven er bladeren en bloesems vallen, blijven er duiven in de bomen zitten en blijft er luizenafscheiding uit de bomen druisen. Uit aangeleverde bomenrapportages blijkt dat de haagbeuken veilig zijn.

De eindconclusie van de rechter is dat er geen sprake is van onrechtmatige hinder, en de bewoner wordt veroordeeld in de kosten van de procedure.